Rannóg Pholasaí, Cháilíochtaí,
Churaclaim agus Mheasúnachta,
An Roinn Oideachais agus Eolaíochta,
Bloc 2
Sráid Maoilbhríde,
Baile Átha Cliath 1
☎ (01) 809 5020

Qualifications, Curriculum and
Assessment Policy Unit,
Department of Education and Science,
Block 2
Marlborough Street,
Dublin 1
Fax (01) 809 5048

Imlitir 20/2010

Chuig: Údaráis Bhainistíochta Scoileanna Dara Leibhéal

Leasú ar Shiollabais Ghaeilge na hArdteistiméireachta (Gnáthleibhéal agus Ardleibhéal) Cúrsa leasaithe litríochta le cur faoi scrúdú i 2012, i 2013 agus i 2014

Iniata leis an imlitir seo tá moltaí ón gComhairle Náisiúnta Curaclaim agus Measúnachta maidir le leasuithe ar chúrsa próis agus filíochta na hArdteistiméireachta ag an nGnáthleibhéal agus ag an Ardleibhéal. Is é Coiste Cúrsa Gaeilge na hArdteistiméireachta a chuir na moltaí seo faoi bhráid na Comhairle. Is mian leis an Aire a chur in iúl go bhfuil na moltaí seo faofa aige agus go dtiocfaidh siad i bhfeidhm i 2010. Reáchtálfar an chéad scrúdú a bheidh bunaithe ar na leasuithe seo i 2012.

Tá achoimre ar an gcóras measúnachta mar a bhainfidh le scrúdú Gaeilge na hArdteistiméireachta (Gnáthleibhéal agus Ardleibhéal) ón mbliain 2012 amach ceangailte mar aguisín leis an Imlitir seo. Tá mioneolas ar an gcóras measúnachta mar a bhainfidh le scrúdú Gaeilge na hArdteistiméireachta (Gnáthleibhéal agus Ardleibhéal) ón mbliain 2012 amach le léamh ar shuíomh gréasáin Choimisiún na Scrúduithe Stáit (www.examinations.ie). Tá na siollabais Ghaeilge Ardteistiméireachta (Gnáthleibhéal agus Ardleibhéal) nuashonraithe ar fáil ar shuíomh gréasáin na Roinne Oideachais agus Eolaíochta (www.education.ie). Seolfar cóipeanna crua de na siollabais chuig na scoileanna chomh maith.

Iarrtar oraibh a bhfuil san imlitir seo a chur faoi bhráid na n-oidí sin in bhur scoileanna a mbaineann an leasú seo leo.

Bheifí buíoch díbh ach cóip den imlitir seo a chur ar fáil d'ionadaithe cuí na dtuismitheoirí agus na n-oidí.

Margaret Kelly
Príomhoifigeach

Márta 2010

GAEILGE na hARDTEISTIMÉIREACHTA

PRÓS AGUS FILÍOCHT DO NA BLIANTA 2010-2012; 2011-2013; 2012-2014

GNÁTHLEIBHÉAL AGUS ARDLEIBHÉAL

Mhol an Chomhairle Náisiúnta Curaclaim agus Measúnachta gur mar seo a bheadh an cúrsa próis agus filíochta ag an nGnáthleibhéal agus ag an Ardleibhéal do na blianta 2010-2012, 2011-2013, 2012-2014.

Tá moltaí déanta ag an gComhairle maidir leis an gcúrsa litríochta a bheidh **comónta** don **Ghnáthleibhéal** agus don **Ardleibhéal**. Tá na moltaí atá déanta ag an gComhairle rianaithe anseo thíos.

1. PRÓS: Gnáthleibhéal agus Ardleibhéal
1(a) Prós Comónta Ainmnithe *NÓ* 1(b) Prós: Ábhar Roghnach

1(a) Prós Comónta Ainmnithe:
Seo a leanas na téacsanna ainmnithe próis atá molta don **Ghnáthleibhéal agus** don **Ardleibhéal**.

(i) ***Oisín i dTír na n-Óg*** Scéal béaloidis
as *Seanchas na Féinne* – Niall Ó Dónaill (eagarthóir)
(An dara heagrán, An Gúm, 1996) [Lgh.69 – 73]

(ii) ***An Gnáthrud*** Déirdre Ní Ghrianna
as *An Gnáthrud* – Déirdre Ní Ghrianna (Coiscéim, 1999) [Lgh.61 – 65]
nó

Seal i Neipeal Cathal Ó Searcaigh
as *Seal i Neipeal* – Cathal Ó Searcaigh (Cló Iar-Chonnachta, 2004) [Lgh.78 – 83]

[Dírítear aird ar an rogha atá ar fáil d'iarrthóirí ag (ii) thuas idir *An Gnáthrud* agus *Seal i Neipeal*.]

(iii) ***Dís*** Siobhán Ní Shúilleabháin
as *Í Siúd* – Siobhán Ní Shúilleabháin (Cló Iar-Chonnachta, 1999) [Lgh.265 – 70]

(iv) ***Hurlamaboc*** Éilís Ní Dhuibhne
as *Hurlamaboc* – Éilís Ní Dhuibhne (Cois Life, 2007) [Caibidil 1, Lgh. 5 – 9]

(v) ***Cáca Milis*** (Gearrscannán)
as *Gearrscannáin-DVD* (Bord Scannán na hÉireann & TG4, 2004)
nó

An Lasair Choille (Gearrdhráma) Caitlín Maude agus Mícheál Ó hAirtnéide
as *Caitlín Maude, Dánta, Drámaíocht, agus Prós* – Ciarán Ó Coigligh (Coiscéim, 2005) [Lgh. 265 – 270]

[Dírítear aird ar an rogha atá ar fáil d'iarrthóirí ag (v) thuas .i. dráma *nó* scannán.]

NÓ

1(b) Prós: Ábhar Roghnach - Gnáthleibhéal agus Ardleibhéal

Is den riachtanas é go gcloífí leis na treoracha seo a leanas maidir le hábhar agus le téacsanna cuí a roghnú.

Agus téacsanna oiriúnacha próis á roghnú ba chóir na critéir seo a leanas a chur san áireamh:

(i) Cineálacha:

Cúig ghiota próis agus ceann amháin díobh ag freagairt do gach ceann ar leith de na cineálacha (i) go (v) thíos:

- **(i) Sliocht béaloidis**
- **(ii) Giota as saothar dírbheathaisnéise / dialann taistil**
- **(iii) Gearrscéal [go huile]**
- **(iv) Giota as úrscéal**
- **(v) Dráma [nó giota as]**
  nó
  Scannán Gaeilge

(ii) Fad, leibhéal agus caighdeán na teanga san ábhar a roghnaítear. Glactar leis an ábhar próis ainmnithe mar threoir chinnte don ábhar atá le roghnú, maidir le fad [toirt], cineál, leibhéal agus caighdeán na teanga.

(iii) Téamaí

Tá sé tábhachtach na critéir seo a leanas a chur san áireamh, maidir le téamaí a roghnú sna giotaí:

- an t-ábhar féin a bheith spéisiúil agus baint a bheith aige le raon eispéireas na scoláirí
- baint a bheith ag na téamaí le topaicí agus le feidhmeanna teanga an tsiollabais
- meascán d’ábhar trom agus d’ábhar éadrom a bheith i gceist
- cothromaíocht a bheith idir saothar na bhfear agus saothar na mban

(iv) Ábhar nach bhfuil inghlactha

- Ní bheidh cead ag iarrthóir ar bith giota ar bith próis atá ainmnithe faoi réir Alt 1 (a) thuas ‘Prós Comónta Ainmnithe’, a úsáid mar ghiota roghnach i bhfreagra ar cheist ar an gcúrsa roghnach.
- Ní bheidh cead ag iarrthóirí úsáid a bhaint as aistriúchá(i)n.
- Caithfidh gach uile théacs a roghnaítear a bheith ina bhuntéacs Gaeilge.
- Caithfidh gach uile théacs a roghnaítear a bheith foilsithe.
- Caithfidh gach uile théacs a roghnaítear a bheith ar fáil go poiblí agus go héasca don té a bheadh ag iarraidh teacht air.

2. FILÍOCHT: Gnáthleibhéal agus Ardleibhéal
2(a) Filíocht Chomónta Ainmnithe ***<u>NÓ</u>*** **2(b) Filíocht: Ábhar Roghnach**

2(a) Filíocht Chomónta Ainmnithe:
Seo a leanas na téacsanna ainmnithe filíochta atá molta don **Ghnáthleibhéal <u>agus</u>** don **Ardleibhéal**.

(i) ***An Spailpín Fánach***: (véarsaí 1, 2, 3)
Duanaire na Meánteistiméireachta – Caoimhghin Ó Góilidhe a chuir in eagar. (Eagrán Oifigiúil, Folens, 1975)

(ii) ***Géibheann***: Caitlín Maude
Caitlín Maude, Dánta, Drámaíocht, agus Prós – Ciarán Ó Coigligh (Coiscéim, 2005)

(iii) ***An tEarrach Thiar***: Máirtín Ó Direáin
Rogha Dánta – Máirtín Ó Direáin (Sáirséal agus Dill, 1949)

(iv) ***Mo Ghrá-sa (idir lúibíní)***: Nuala Ní Dhomhnaill
Féar Suaithinseach – Nuala Ní Dhomhnaill (An Sagart, 1984)

(v) ***Colscaradh***: Pádraig Mac Suibhne
Solas Uaigneach – Pádraig Mac Suibhne (An Sagart, 1992)

<u>NÓ</u>

2(b) Filíocht: Ábhar Roghnach - Gnáthleibhéal agus Ardleibhéal
Agus téacsanna oiriúnacha filíochta á roghnú ba chóir na critéir seo a leanas a chur san áireamh:

(i) Cineálacha
Déantar staidéar ar ***chúig*** dhán ar fad. Agus na cúig dhán á roghnú ní mór gur sa tréimhse **<u>roimh</u>** 1850 a cumadh **<u>dán amháin</u>** díobh sin.

(ii) Fad, leibhéal agus caighdeán na teanga san ábhar a roghnaítear. Glactar leis an ábhar filíochta ainmnithe mar threoir chinnte don ábhar atá le roghnú, maidir le fad [toirt], cineál, leibhéal agus caighdeán na teanga.

(iii) Téamaí
Tá sé tábhachtach na critéir seo a leanas a chur san áireamh, maidir le téamaí a roghnú ins na dánta:

- an t-ábhar féin a bheith spéisiúil agus baint a bheith aige le raon eispéireas na scoláirí
- baint a bheith ag na téamaí le topaicí agus le feidhmeanna teanga an tsiollabais
- meascán d'ábhar trom agus d'ábhar éadrom a bheith i gceist
- cothromaíocht a bheith idir saothar na bhfear agus saothar na mban
- ceol agus liriciúlacht a chur san áireamh

(iv) Ábhar nach bhfuil inghlactha

- Ní bheidh cead ag iarrthóir ar bith dán ar bith atá ainmnithe faoi réir Alt 1 (b) thuas 'Filíocht Chomónta Ainmnithe', a úsáid mar dhán roghnach i bhfreagra ar cheist ar an gcúrsa roghnach.
- Ní bheidh cead ag iarrthóirí úsáid a bhaint as aistriúchá(i)n.
- Caithfidh gach uile théacs a roghnaítear a bheith ina bhuntéacs Gaeilge.
- Caithfidh gach uile théacs a roghnaítear a bheith foilsithe.
- Caithfidh gach uile théacs a roghnaítear a bheith ar fáil go poiblí agus go héasca don té a bheadh ag iarraidh teacht air.

- -

3. **LITRÍOCHT BHREISE: ARDLEIBHÉAL**

Ceann **amháin** de na rannóga **3A (Prós Breise) <u>nó</u> 3B (Dánta Breise)** thíos. Tá sé i gceist go ndéanfaidh scoláirí an leibhéil seo saothrú ar phrós breise nó ar dhánta breise nó ar an dá rannóg díobh sin más é sin is rogha leo. Rannóg **<u>amháin</u>** díobh sin a bheidh le freagairt sa scrúdú. Seo a leanas an cúrsa de phrós breise agus de dhánta breise atá molta ag an gCoiste Cúrsa don Ardleibhéal.

3A: **Prós Breise:** Ceann **amháin** de na saothair ainmnithe **(i) – (v)** thíos.

(i) ***An Triail*** Mairéad Ní Ghráda
An Triail – Mairéad Ní Ghráda (An Gúm, 1978) [go huile]

(ii) ***A Thig Ná Tit Orm*** Maidhc Dainnín Ó Sé
A Thig Ná Tit Orm – Maidhc Dainnín Ó Sé (Cló Iar-Chonnachta, 1999) [Caibidilí 1 – 8, Lgh. 7 – 62]

(iii) ***Tóraíocht Dhiarmada agus Ghráinne***
Tóraíocht Dhiarmada agus Ghráinne – Nessa Ní Shé a chuir in eagar (Longman Brún agus Ó Nualláin, 1971) [Lgh. 1 – 72]

(iv) ***Gafa*** Ré Ó Laighléis
Gafa – Ré Ó Laighléis (Móinín, 1996) [Lgh 7 – 64]

(v) ***Canary Wharf*** Orna Ní Choileáin
Canary Wharf – Orna Ní Choileáin (Cois Life, 2009)
(cúig ghearrscéal ainmnithe as na deich ngearrscéal atá sa chnuasach)

- *Saineolaí Teicneolaí* (Lgh. 17 – 32)
- *Canary Wharf* (Lgh. 35 – 48)
- *Cosaint Sonraí* (Lgh. 69 – 86)
- *Cúrsaí Eitilte* (Lgh. 129 – 146)
- *Mil* (Lgh. 149 – 167)

<u>NÓ</u>

3B: **Dánta Breise**: Na **cúig** dhán ainmnithe seo a leanas **ar fad (i) – (v)** thíos.

(i) ***Caoineadh Airt Uí Laoghaire*** Eibhlín Dubh Ní Chonaill
Caoineadh Airt Uí Laoghaire – Nuachóiriú le Seán Ó Tuama, (An chéad chló, 1961). *Leabhair Thaighde, an Ceathrú hImleabhar* – Seán Ó Tuama, (An Clóchomhar, athchló 2002) [Línte 1-68; 177-188]

(ii) ***Fill Arís***: Seán Ó Riordáin
Brosna – Seán Ó Ríordáin (Sáirséal agus Dill, 1964)

(iii) ***A Chlann***: Máire Áine Nic Gearailt
Mo Chúis Bheith Beo – Máire Áine Nic Gearailt (Coiscéim, 1991)

(iv) ***Colmáin***: Cathal Ó Searcaigh
Gúrú i gClúidíní – Cathal Ó Searcaigh (Cló Iar-Chonnachta, 2006)

(v) ***Éiceolaí***: Biddy Jenkinson
Baisteadh Gintlí – Biddy Jenkinson (Coiscéim, 1986)

Stair Litríocht na Gaeilge - Ardleibhéal:

Tá sé molta ag an gComhairle nach mbeadh saincheist ar leith ann feasta ar 'Stair na Gaeilge' ag an Ardleibhéal mar a bhíodh. Moltar áfach, agus staidéar á dhéanamh ar an gcúrsa litríochta, aird a thabhairt i gcónaí ar na saothair agus ar na húdair a shuíomh i gcomhthéacs stair litríocht na Gaeilge. Ó thaobh na measúnachta de, ag an ardleibhéal, is féidir go gcuirfear focheist ghairid ar na gnéithe sin. Eolas faoin údar agus faoi chúlra agus comhthéacs an tsaothair a bheidh á lorg.

****

AGUISÍN

Gaeilge: An Ardteistiméireacht

Gnáthleibhéal agus Ardleibhéal

An Córas Measúnachta

Tá an córas measúnachta thíos bunaithe ar na cuspóirí múinteoireachta agus ar na haidhmeanna uile a ghabhann leis na siollabais seo. Tugtar aitheantas sa chóras seo do na scileanna teanga go léir (idir scileanna ginchumais agus scileanna gabhchumais). Maidir le riar na marcanna atá le bronnadh ar na gnéithe éagsúla sin i scrúdú Gaeilge na hArdteistiméireachta tá aird tugtha ar na hathruithe a fógraíodh le hImlitir 0042/2007.

San ábhar teanga a iarrfar ar na scoláírí a ionramháil sa Bhéaltriail, sa Triail Chluastuisceana, sa Cheapadóireacht agus sa Léamhthuiscint, beidh na Topaicí atá liostaithe sa Siollabas (gnéithe den Chultúr Gaelach ina measc) san áireamh. Tástálfar a bhfuil de shamplaí as litríocht na Gaeilge le saothrú ag na scoláirí ar Scrúdpháipéar 2.

Nóta: Is é 600 marc an t-iomlán don Scrúdú.

GNÁTHLEIBHÉAL

1. Beidh dhá pháipéar scríofa ann don leibhéal seo.
2. Uair an chloig go leith a mhairfidh páipéar a haon (an 20 nóiméad don scrúdú cluastuisceana san áireamh) agus mairfidh páipéar a dó dhá uair an chloig.

An Bhéaltriail: ....240 marc = 40%

Labhairt na Gaeilge (240 marc**)**

Scrúdú comónta don ghnáthleibhéal agus don ardleibhéal a bheidh sa bhéaltriail. Déanfar tástáil ar chumas labhartha agus cumarsáide an scoláire trí mheán na Gaeilge.

Páipéar 1: .... 160 marc = 27%

Cluastuiscint (60 marc) **+ Ceapadóireacht** (100 marc)

Scrúdófar cluastuiscint agus ceapadóireacht sa pháipéar seo.

Páipéar 2: .... 200 marc = 33%

Léamhthuiscint x 2 (50 marc + 50 marc) **+ Prós ainmnithe <u>nó</u> roghnach** (50 marc) **+ Filíocht ainmnithe <u>nó</u> roghnach** (50 marc).

Scrúdófar léamhthuiscintí, prós agus filíocht an tSiollabais sa pháipéar seo.

ARDLEIBHÉAL

1. Beidh dhá pháipéar scríofa ann don leibhéal seo.
2. Dhá uair an chloig a mhairfidh páipéar a haon (an 20 nóiméad don scrúdú cluastuisceana san áireamh) agus mairfidh páipéar a dó dhá uair an chloig agus daichead a cúig nóiméad.

An Bhéaltriail: ....240 marc = 40%

Labhairt na Gaeilge (240 marc**)**

Scrúdú comónta don ghnáthleibhéal agus don ardleibhéal a bheidh sa bhéaltriail. Déanfar tástáil ar chumas labhartha agus cumarsáide an scoláire trí mheán na Gaeilge.

Páipéar 1: .... 160 marc = 27%

Cluastuiscint (60 marc) **+ Ceapadóireacht** (100 marc)

Scrúdófar cluastuiscint agus ceapadóireacht sa pháipéar seo.

Páipéar 2: .... 200 marc = 33%

Léamhthuiscint x 2 (50 marc + 50 marc) **+ Prós ainmnithe <u>nó</u> roghnach** (30 marc)

+ Filíocht ainmnithe <u>nó</u> roghnach (30 marc) **+ Litríocht bhreise** (40 marc).

Scrúdófar léamhthuiscintí, prós agus filíocht an tSiollabais sa pháipéar seo.